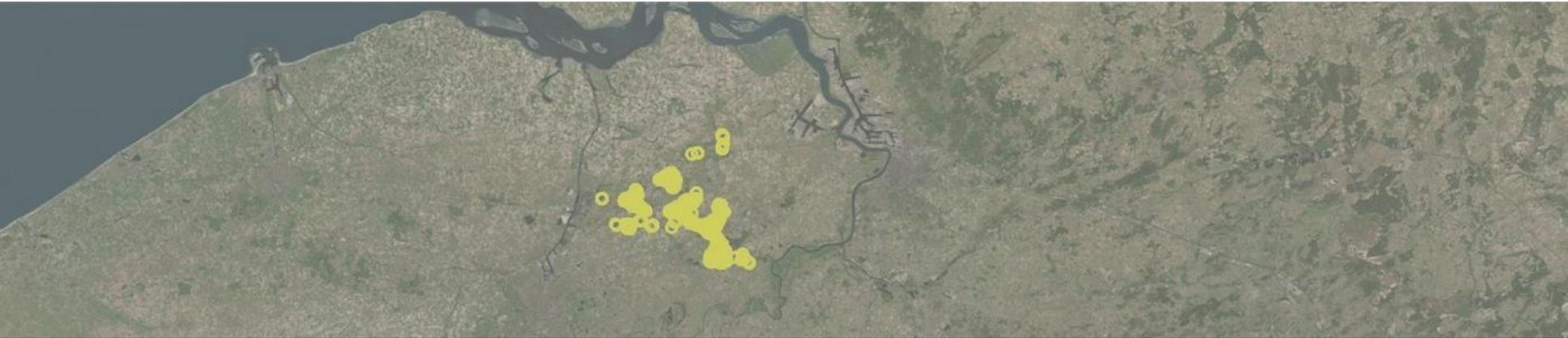

Barbastelles en province de Flandre orientale

Joris Everaert

support

Nouvelle liste rouge des mammifères en Flandre, printemps 2014...

De IUCN Rode Lijst van de zoogdieren in Vlaanderen

Dirk Maes, Kristof Baert, Kris Boers, Jim Casaer, Dirk Criel, Luc Crevecoeur, Daan Dekeukeleire, Jan Gouwy, Ralf Gyselings, Jan Haelters, David Herman, Marc Herremans, Frank Huysentruyt, Johan Lefebvre, Alex Lefevre, Thierry Onkelinx, Jan Stuyck, Arno Thomaes, Koen Van Den Berge, Bob Vandendriessche, Goedele Verbeylen & Diemer Vercayie

Régionalement éteint (5)

Regionaal uitgestorven (5)

Grote hoefijzerneus *Rhinolophus ferrumequinum*

Laatste waarneming in 1996

Kleine hoefijzerneus *Rhinolophus hipposideros*

Laatste waarneming in 1965

Mopsvleermuis *Barbastella barbastellus*

Laatste waarneming in 2000

Tuimelaar *Tursiops truncatus*

Laatste waarneming in 2011 (enkel nog als dwaalgast)

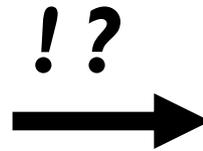
Wolf *Canis lupus*

Laatste waarneming in de 19de eeuw

Mai 2014... ornithologue, Joris Everaert pense :

**“ L'étude des oiseaux devient trop ennuyeuse,
je vais faire, pour une fois, une folie et... acheter
un détecteur d'ultrasons... cher ! ”**

**Un nouveau ‘batman’
de Flandre orientale!**

21 Août 2014: Joris se dirige vers une forêt à côté de la rivière Durme

Uitgestorven gewaande mopsvleermuis duikt op in Waasland

Vrijwilliger vindt uitgestorven gewaande mopsvleermuis «Dit maak je maar één keer mee»

do 28/08/2014 - 13:58

LOKEREN

De mopsvleermuis, t
Waasland. Dat meld
omdat de soort bijzo

De organisatie herinnert e
te maken met het gebrek

Joris Everaert, een vrijwil
een mopsvleermuis make
Natuurpunt. "Dat is erg ui
gesignaleerd en op de me

De mopsvleermuis, een uitgestorven gewaande vleermuis, is vorige week gespot in de Durmevallei. De ontdekking werd gedaan door Joris Everaert. Hij schafte zich enkele maanden geleden een bat-detector aan.

KRISTOF PIETERS

Joris Everaert werkt voor het INBO, het instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Het was echter buiten zijn werkuren dat hij de vondst van zijn leven deed. «Ik ben in mijn vrije tijd ook actief bij de vzw Durme en de Vleermuiswerkgroep van Natuurpunt», licht hij toe. «Ik ben eigenlijk al heel mijn leven een vogelobservator maar enkele maanden geleden kocht ik me een geavanceerde 'bat-detector' aan. Een vleermuisdetector is een apparaat dat ultrageluid kan registreren en omzetten in hoorbaar geluid. Vleermuizen zijn namelijk razendsnel en vliegen enkel bij schemer of in de duisternis. Ik

De mopsvleermuis. Foto PKM

draag altijd een nachtkijker maar dan nog gaat het veel te snel om een vleermuis te determineren.» Vorige week donderdag was Joris op pad in de Durmevallei tussen Lokeren en Waasmunster en trok een specifiek geluid meteen zijn aandacht. «Terug thuis ben ik op internet beginnen zoeken naar vergelijkingen met het sonogram van mijn geluidsopname. Het bleek om de mopsvleermuis te gaan.»

Rode Lijst

De waarneming is wel heel uniek want in dewinter van 2000-2001 werd de laatste Vlaamse mopsvleermuis gesignaleerd en op de meest recente Rode Lijst gold de soort als uitgestorven. De mopsvleermuis is een middelgrote vleermuis met een gedrongen, stompe snuit. De buik- en rugvacht is zwartbruin tot zwart met lichte haarpunten. De soort is herkenbaar door de naar voren gerichte, brede oorschelpen die elkaar midden op het hoofd ra-

In 2001 werd de laatste Vlaamse mopsvleermuis gespot

JORIS EVERAERT

ken. Mopsvleermuizen jagen vooral op nachtvlinders in bossen, maar eten ook muggen, vliegen en kleine kevertjes. «Soms verblijft de mopsvleermuis vooral onder de schors van bomen en benut ze allerlei spleten en nauwe ruimtes in gebouwen, dewinter kan ze in boomholtes of in ondergrondse verblijven doorbrengen. «De vondst van één enkel exemplaar of een kleine restpopulatie maakt de soort natuurlijk niet minder bedreigd», zegt Hendrik Moeremans, woordvoerder van Natuurpunt. «Tien van de zeventien Vlaamse vleermuissoorten zijn bedreigd. Dat heeft vooral

Binnenland

MINDER SMS'EN
OP KERSTAVOND

Minder sms'en verstuurd op kerstavond

Yousef: "Ik heb een liedje voor jou gemaakt, mijn liefste"

"We willen dat Belgische overheid ons beschermt"

Joris Everaert met zijn bat-detector en nachtkijker. Foto PKM

te maken met het gebrek aan voedsel, een tekort aan geschikt leefgebied en de verstoring door licht en lawaai.» De exacte locatie waar de mopsvleermuis werd gespot, wordt om die reden niet prijsgegeven. «Want de soort is bijzonder gevoelig voor verstoring», zegt Moeremans nog. Joris Everaert zal uiteraard bijkomend onderzoek verrichten in samenwerking met deskundigen.

«Dit gaat van het plaatsen van automatische batdetectoren tot het vangen van een exemplaar en te voorzien van een trackingsysteem om de kolonie te vinden.» Dit weekend kan iedereen mee op pad om vleermuizen te spotten maar dan op andere plaatsen tijdens de Nacht van de Vleermuis. Voor meer info kan men hiervoor terecht op www.natuurpunt.be

Nieuwsblad.be

DE
REDACTIE.BE

De
Standaard

HLN BE
24U NIEUWS & SPORT

natuurbericht.be

Routes de vol connues

Situation de routes de vol connues, oct. 2014

Après 2 mois 'trial & error' mesures détecteurs simultanées, il s'est avéré qu'elles sont venues du Nord dans la soirée. Mais la colonie n'est pas trouvée...

21 août

DURME
Natuurbehoud langs Durme, Moervaart, Schelde

Vleermuizen-
werkgroep
natuurpunt

DURME
Natuurbehoud langs Durme, Moervaart, Schelde

Lancement du projet protection provincial 2015-2016: “Vleermuizen in het Waasland, met bijzondere aandacht voor de mopsvleermuis” vzw DURME, en collaboration avec le groupe chauves-souris de Natuurpunt

Objectifs

- Recherche (incl. radio télémétrie) pour conservation →
- Sensibilisation
- Construction/management (colonies/gîtes d'hibernation, forêts)

Recherche radiopistage (radio télémétrie) durant l'été 2015-2017

© Bram Conings

Radio télémétrie de Barbastelle femelles

	captures (f / m)	femelles lactantes avec radio émetteurs
2015	3 f + 1m	2
	1 f	1
2016	1 f	1
	1 f	1
2017	4 f	2
	1 f	1
	1 f	1
	12 f + 1m	9

© Joris Everaert

Recherche de colonies de reproduction avec la “bat-mobile”

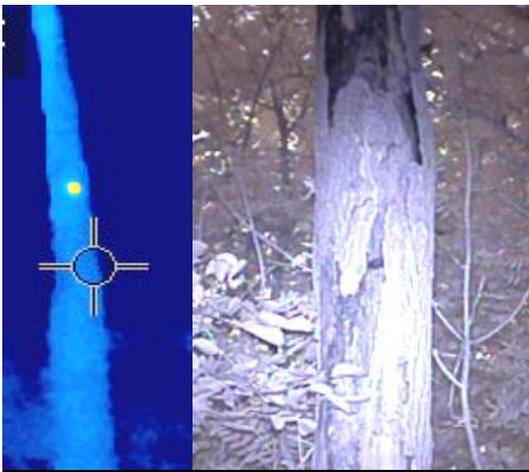
Radio télémétrie: pas toujours facile ..

Localiser les colonies de reproduction..

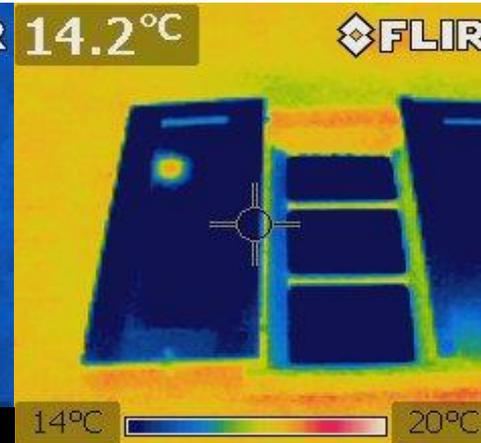
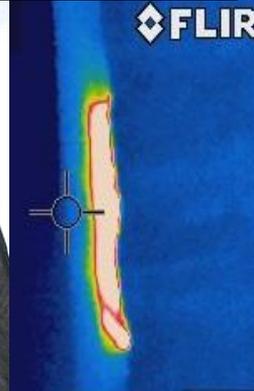

Colonies Juillet-Août 2015

Sinaai: min. 9 ex (f + juv) derrière l'écorce détachée du peuplier du Canada (deux arbres morts, successivement):

- jour 1- 6 (arbre 1)
- jour 7- 11 (arbre 2, 240 m plus loin)

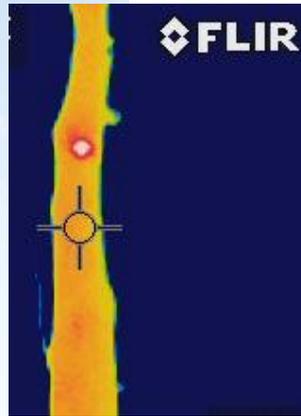

Belsele: 19 ex (f + juv) derrière des volets:

- jour 1- 21 (tous ex)
- jour 22-35 (encore quelques ex)

© David Galens

Colonies Juillet-Août 2016

Moerbeke-Stekene (Wullebos):
13 ex (f + juv) derrière l'écorce détachée du peuplier du Canada (deux arbres morts, successivement):

- jour 1- 10 (arbre 1)
- jour 11-20 (arbre 2, 40 m plus loin)

Wachtebeke (Puyenbroeck):
min. 3 ex (f + ?) derrière l'écorce détachée du peuplier du Canada (deux arbres morts):

- jour 1- 4 ? (arbres 1+2);
radio émetteur détendre

© Joris Everaert

Moerbeke-Stekene (Wullebos):
17 ex (f + juv): derrière l'écorce détachée du peuplier du Canada (deux arbres morts, successivement):

- jour 1-min.6 (arbre 1)
- jour 27- ? (arbre 2, 40m plus loin)

Belsele: 18 ex (f + juv) derrière des volets d'une autre maison, 800 m plus loin:

- jour 1- 14 (tous ex.)

© Margaux Boeraeve

Colonies

Juillet- Août 2017

Wachtebeke Heidebos: 32 ex (f + juv) derrière l'écorce détachée de plus de 6 chêne rouge d'Amérique morts:

- jour 1- 36, successivement tous ensemble ou groupes séparés, changement régulier d'arbre dans la même parcelle de la forêt.

**Wachtebeke Heidebos: chêne rouge d'Amérique
colonie, un groupe séparé**

Colonies

**Juillet-
Août
2017**

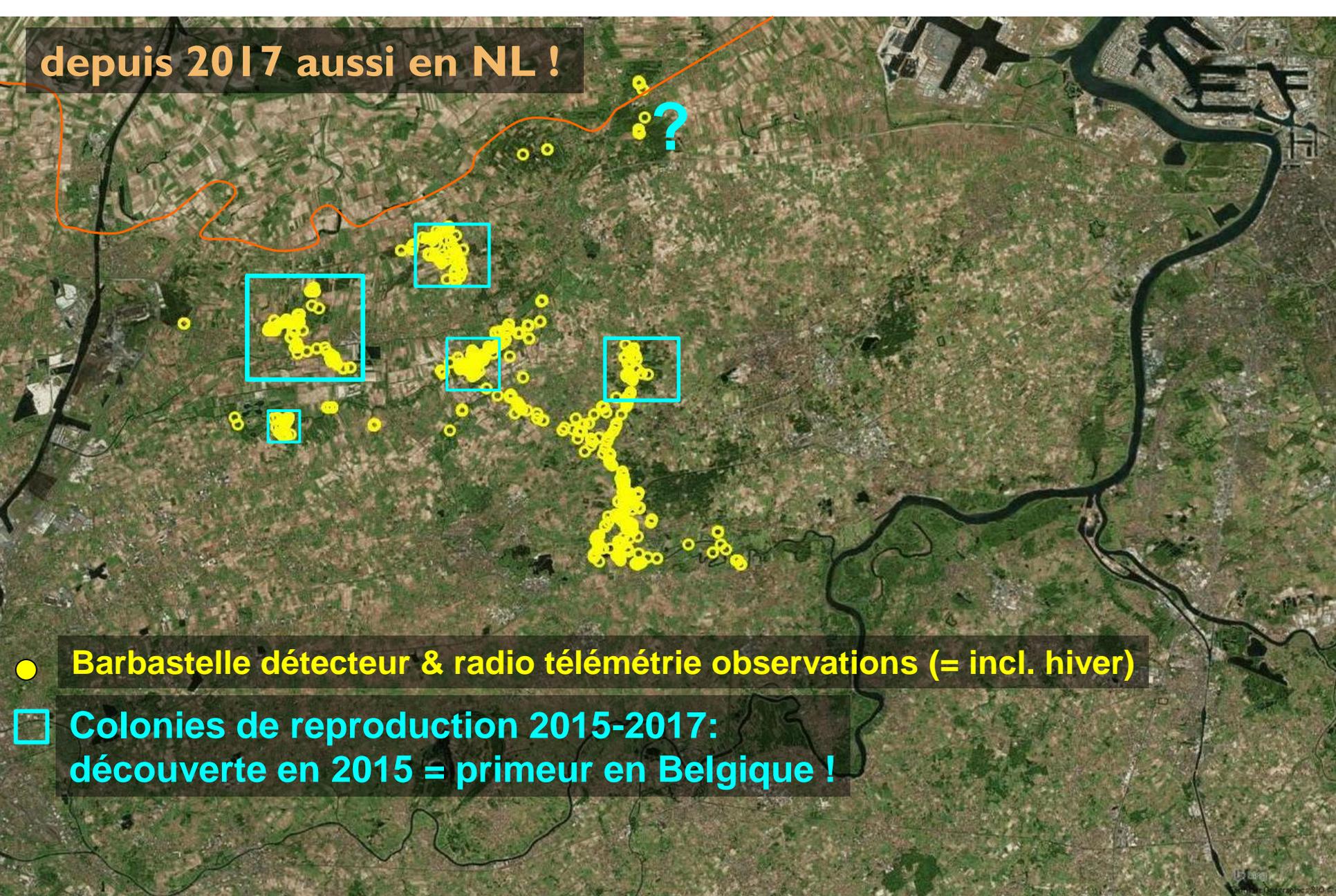
© René Janssen

Toutes les observations

- **Barbastelle détecteur & radio télémétrie observations 2014-2017**

depuis 2017 aussi en NL !

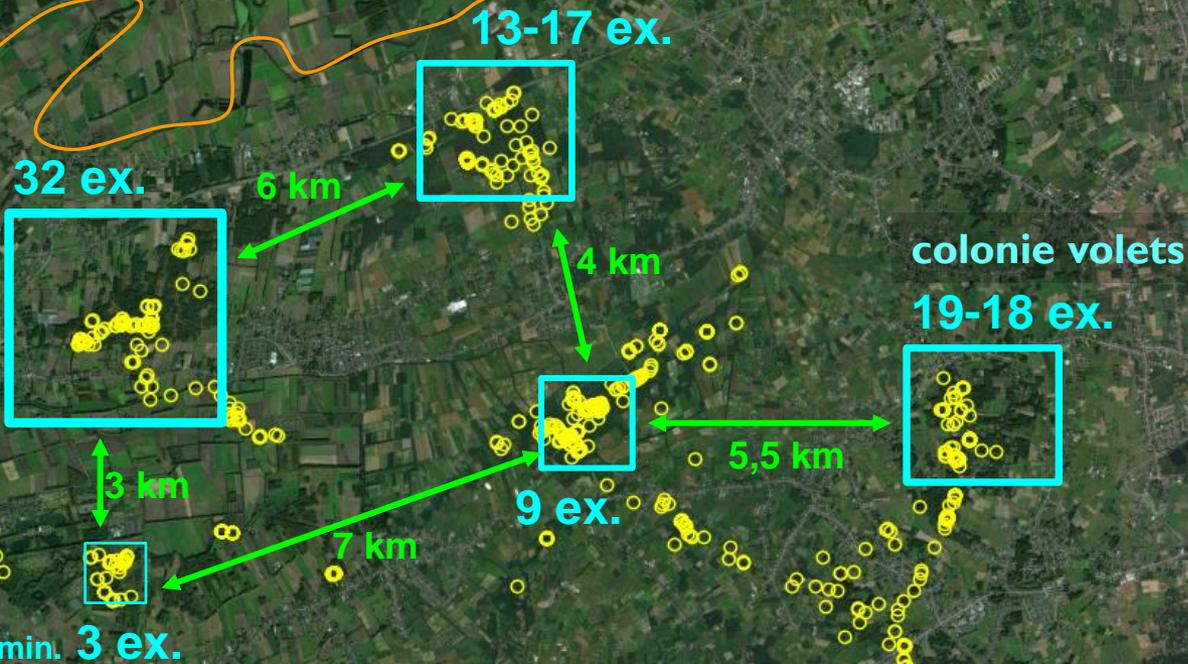
● Barbastelle détecteur & radio télémétrie observations (= incl. hiver)

□ Colonies de reproduction 2015-2017:
découverte en 2015 = primeur en Belgique !

Population totale
estimation 100-200 ex:

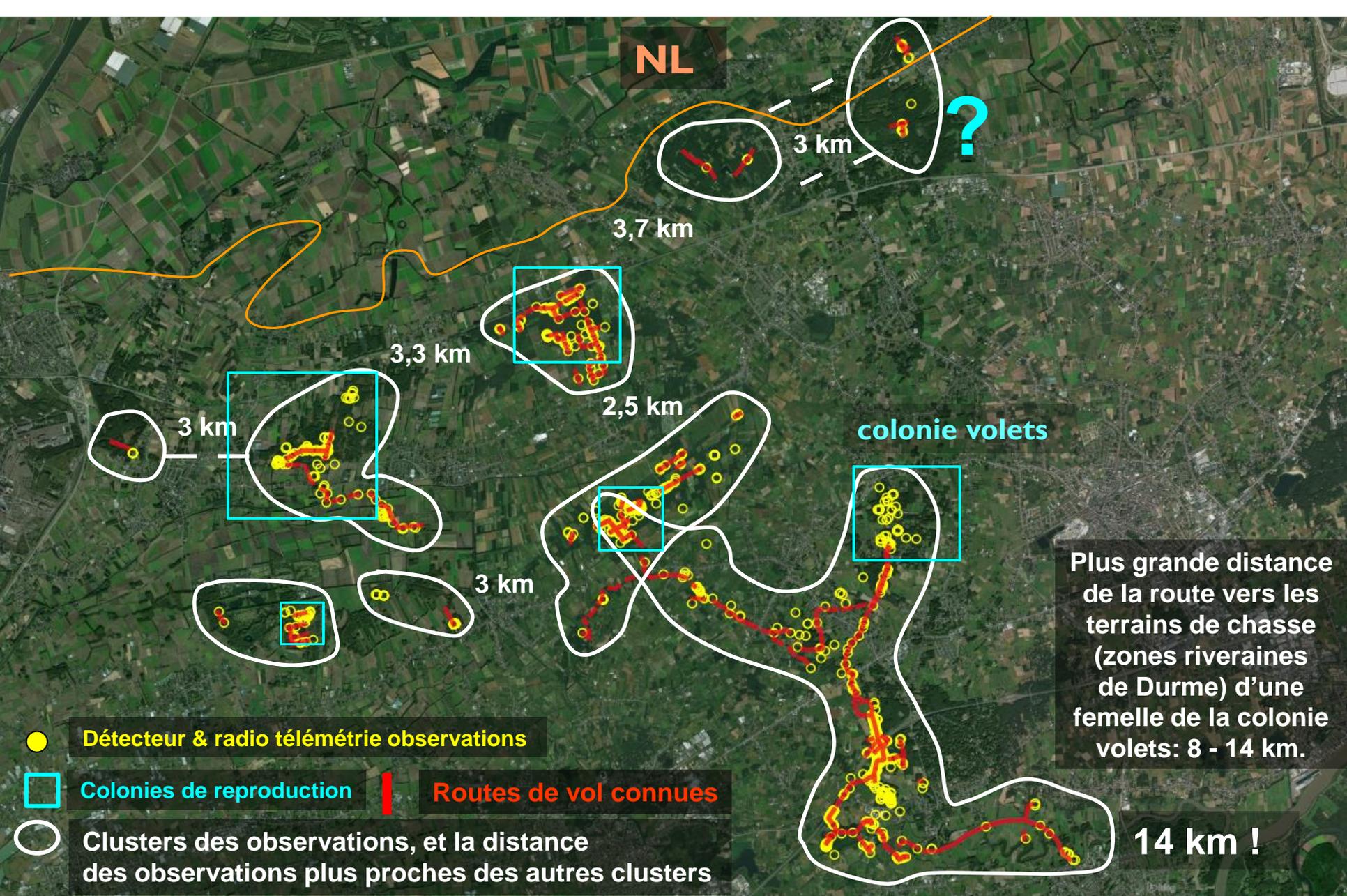
- * min. 80 f+juv
- * ... ? mâles

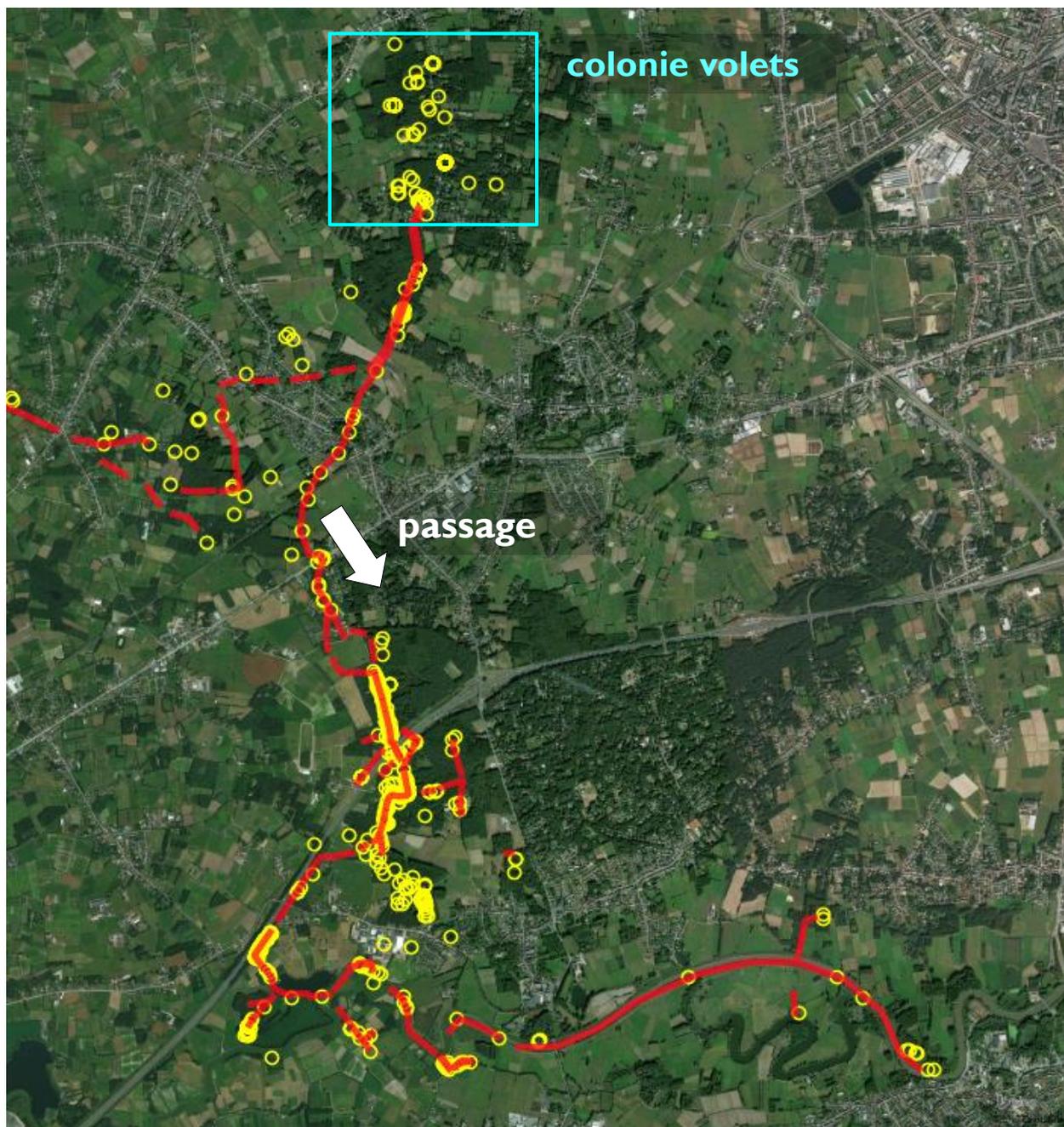
NL

● Détecteur & radio télémétrie observations

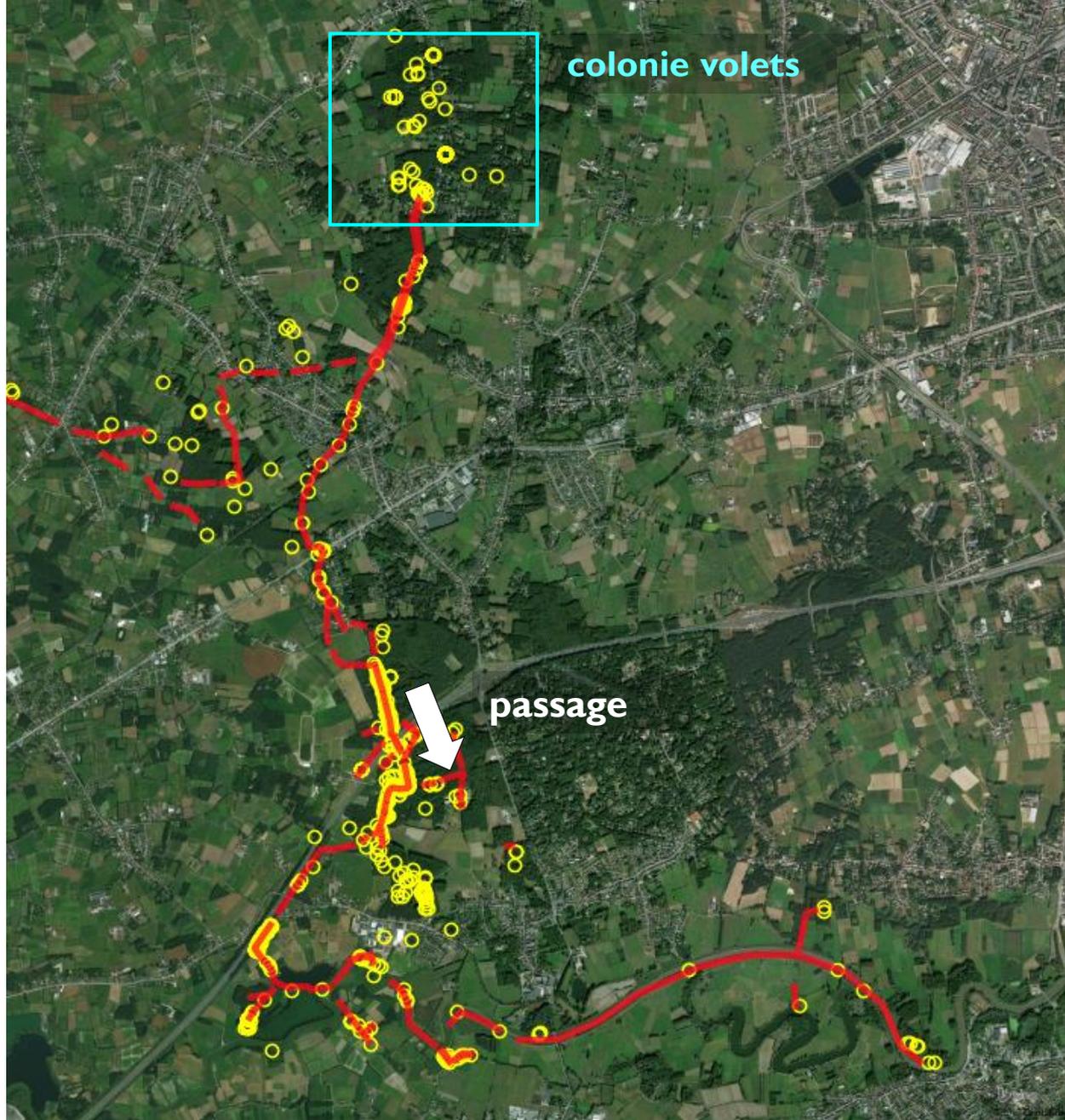
□ Colonies de reproduction - max. nombres,
et la distance aux autres colonies

Passage de quelques Barbastelles

Passage de quelques Barbastelles sur l'autoroute E17

Terrains de chasse et routes de vol

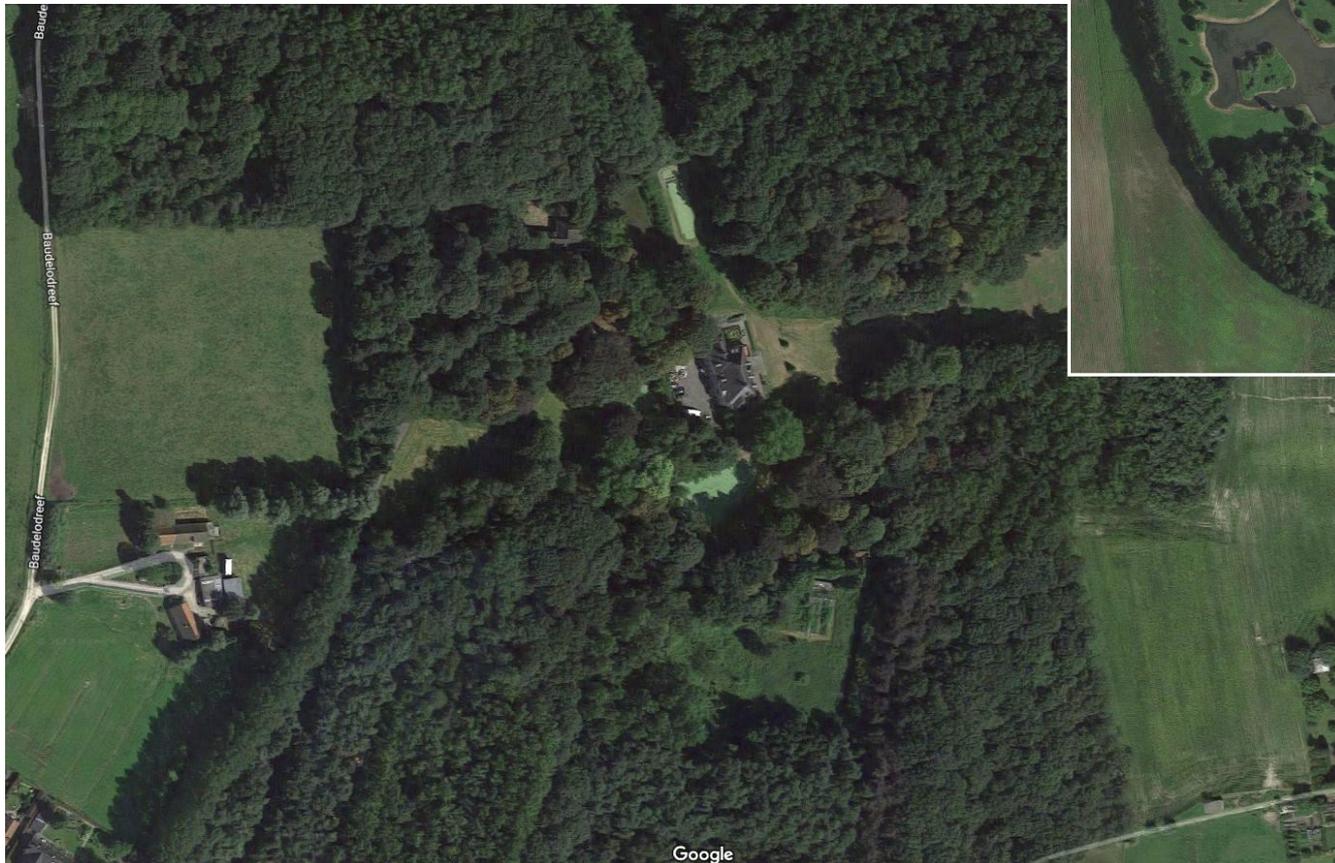
Route vers les terrains de chasse, le long de l'autoroute E17

Terrains de chasse, zones riveraines de Durme

**Différentes radio télémétrie Barbastelles visité
tous les soirs leur terrains de chasse préférentiels
p.ex. souvent des sites de château.**

Google

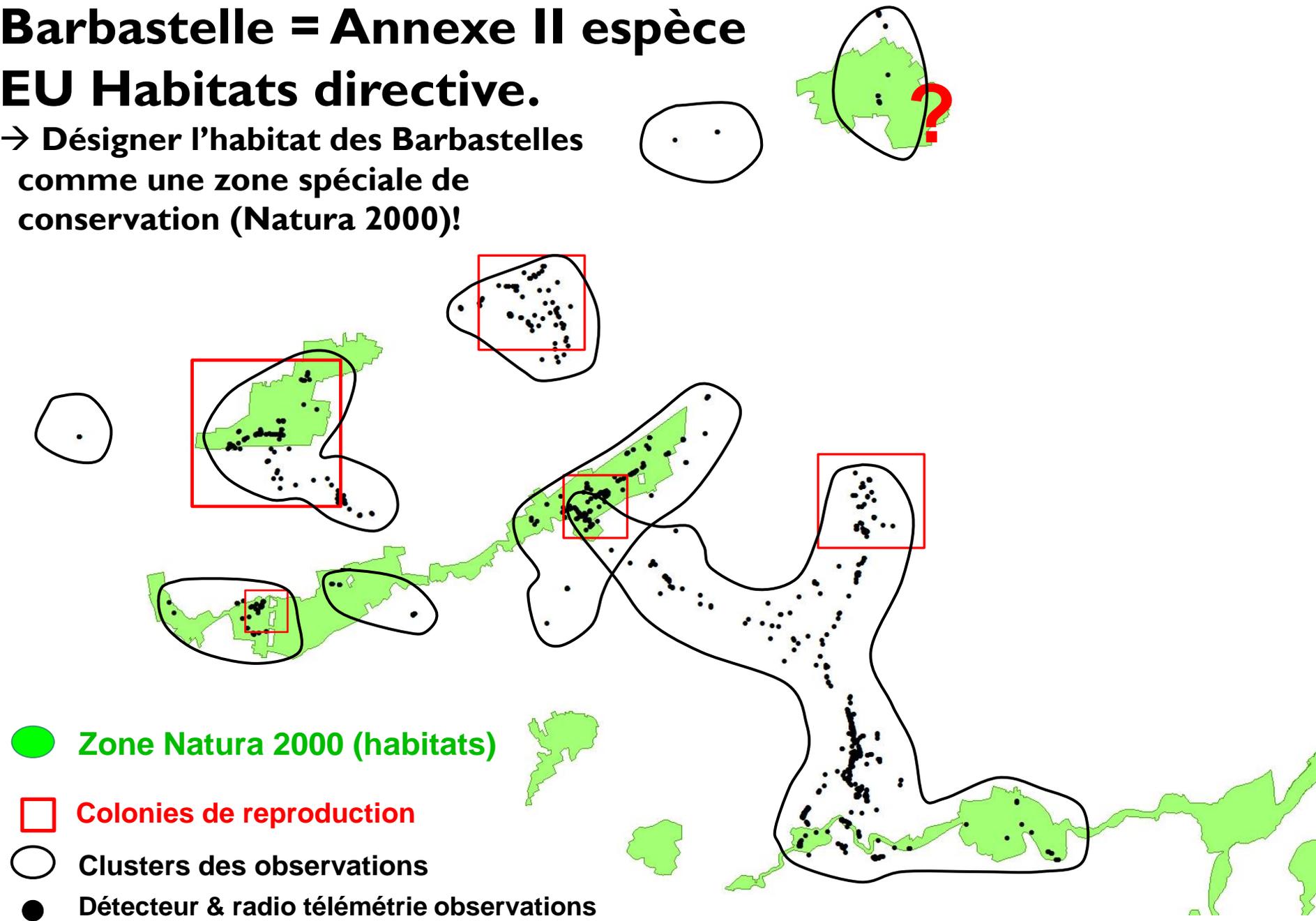
Connexion entre 2 colonies.

Une femelle capturée dans la forêt à Sinaai (à gauche), a été trouvée dans la colonie volets à Belsele!

Barbastelle = Annexe II espèce EU Habitats directive.

→ Désigner l'habitat des Barbastelles
comme une zone spéciale de
conservation (Natura 2000)!

● Zone Natura 2000 (habitats)

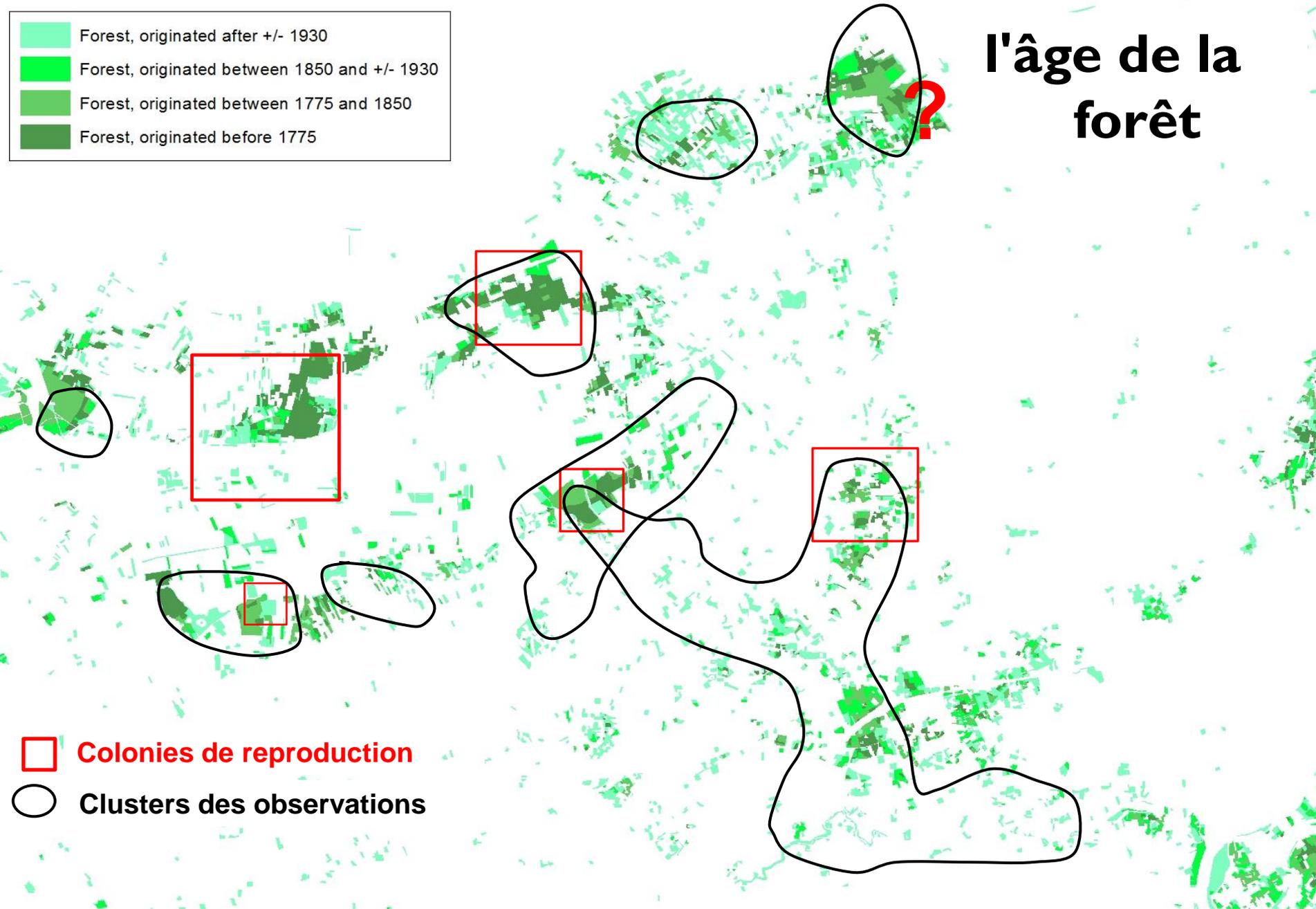
□ Colonies de reproduction

○ Clusters des observations

● Détecteur & radio télémétrie observations

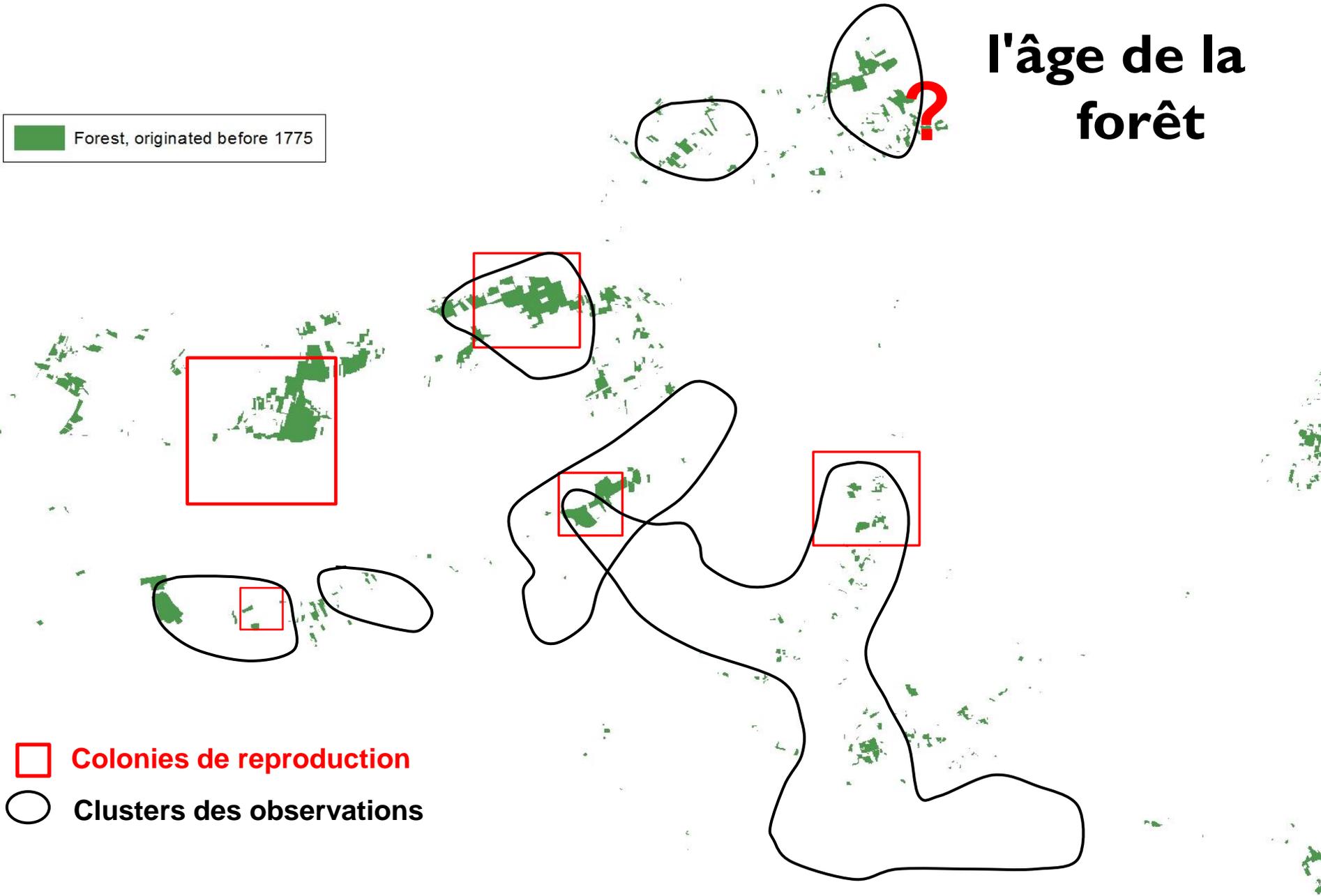
l'âge de la forêt

- Colonies de reproduction
- Clusters des observations

l'âge de la forêt

 Forest, originated before 1775

 Colonies de reproduction

 Clusters des observations

Recommandations

& lacunes de connaissance

1. **La conservation commence par la connaissance: différentes colonies de reproduction sont connues, mais où sont les gîtes d'hibernation?**
2. **Sensibilisation des résidents (volets!), propriétaires forêt, gouvernement,...**
3. **Problématique éoliennes? (dans la forêt Wullebos)**
4. **Seulement présent en Flandre orientale?**
5. **Construction/management:**
  - * forêt mixte non perturbée avec beaucoup d'arbres âgés = important.
  - * grand réseau d'arbres potentiels pour colonies est nécessaire:
    - peuplier du Canada & chêne rouge d'Amérique = important.
    - pré-évaluation pour abattre des arbres!
  - * protéger et améliorer des gîtes d'hibernation.
  - * protéger et améliorer les connexions entre les colonies & terrains de chasse.

→ **Workshop**
Groupe de travail

Merci à ..

Un grand merci à Marc Van De Sijpe, René Janssen, Daan Dekeukeleire, David Galens, Bart Opstaele, Douwe van der Ploeg, Bob Vandendriessche, Simon Trenson, Robert Delbroek, Ward Tamsyn, Margaux Boeraeve, Jean-Pierre Nicaise, Bram Conings, Frank Van Gorp, Pieterjan Dhont, Hans Vermeiren, Alex Wieland, Bernd-Jan Bulsink, Marjan Speelmans, Ann Lenaerts, Arno Thomaes, Sven Verkem, Heleentje De Brauwer, Robbert Schepers, Ralf Gyselings, ...

Pour leur hospitalité, les propriétaires des maisons avec les colonies volets, et certains propriétaires de forêts.

Pour la construction (et améliorer) des panneaux nichoirs et gîtes d'hibernation en 2016, vzw Durme et vzw Natuurlpunt, en particulier Willy Michielsens, Geert Braem, Lieve Hylebos, Sarah Geers, Arno Thomaes, Marc Bogaerts & Brigitte Van Passel. Recommandations pour connexions et éclairage, être examinée sur opposabilité par la ville Sint-Niklaas & commune de Waasmunster.

Support financier: province Flandre orientale (par 'Regionaal Landschap Schelde-Durme')

